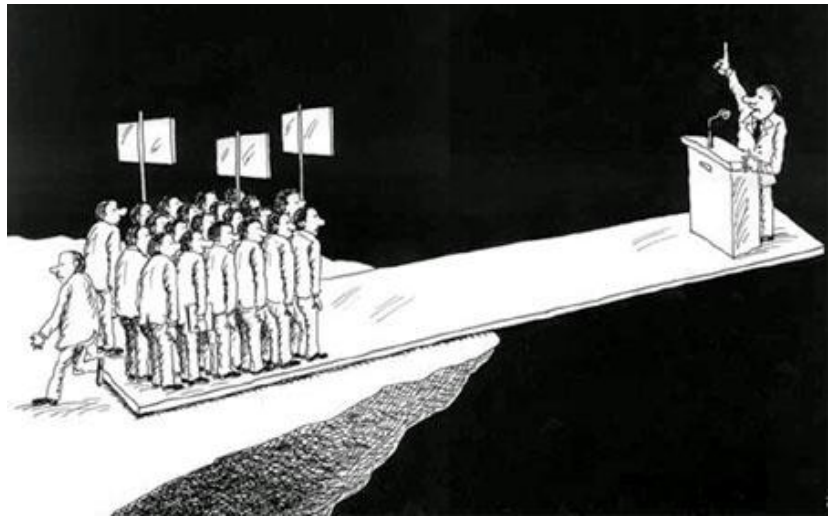

Mung Shawa N-gun Hte Mung Masa N-gun

Ing Raw

Mung Masa ngu ai gaw mungmasha a masa re nga nna lachyum shaleng ma ai. Mung masa galaw ai ngu ai gaw mungchyingsha ni a masa lam mahkra hpe mu chye ya nna hparan ya ai lam rai nga ai. Raiyang, mungmasa a majaw mungshawa a masa byin wa ai kun (snr) mung- shawa a masa hta mahtâ nna mungmasa galai shai ai lam byin wa ai kun?

Arawng aya daru magam hpe lu la nna, dai hta jumtek rawng nga lu ai ni gaw shanhte woi- awn dara ai mungmasa lam yan hta hkan nna she mungshawa ni a masa lam hpe shabyin ya nga ai nga nna mu mada tsun nga ma ai. Dai aten langai hta sha, Mung uphkang nga ai ni ngu ai gaw mungshawa a matu dawjau ai bungli masha ni rai nna, mungshawa gaw bungli madu ni re ai majaw, byin wa na masa lam mahkra gaw bungli madu ni a lata hta myit ra ai hte maren sha rai ging ai ga nna mungshawa ni mnu mada hkam la nga ma ai. Ndai shai la ai

ningmu machye lahkawng ading tawk hkrum wa ai aten ladaw langai hta gay kadai she grau n-gun ja ai kun ngu ai mahtai he hpawn. grau n-gun ja ai ni gaw (pandung) po shang lu ai ni rai wa ma ai. Raiyang, kade a n-gun grau ja ai kun ngu ai hpe lawnglam 2 hte myit sawn yu ga.

Lawnglam 1: N-gun Gara Hpe Gara Kaw Jawm Shachyaw Da Ai Ta?

Mungdan langai a mungshawa lam yan mahkra hpe mai kaja ai de woi shabyin na mung masa ningshawng gaw mungdan kata Gawda Tar Upadi (constitution) rai nga ai. Dai hta, mungs ! Wa ni a akyu ara hte ra sharawng ai lam hpe m shalawn ka bang shagrin tawn da ai lam n (snr) ganoi n nga ai ngu na daram rai vang, mung nga ai shawa ni gumlang kau ai hpe Myen Mung a moi na labau ni hta mung mu lu nga ai. 1938 ning hta bungli masha ni, hkauna galawai ni, jawngma ni ngu ai mungshawa ni a n-gun pawng let Inglik Asuya hpe gumlang lai wa masai. Pandung gaw amyusha lawt lam a matu re. Dai hpang, 1945 hta Facist Japan ni a uphkang ai npu na lawt hkra jawm gumlang lai wa masai. Amnyusha awmdawm ahkaw ahkang lu na matu mungshawa ni n-gun chyawm let n-gun grau shaja lu nna, shanglawt ai Munghpawm Mungdan langai mi gawde la lu na lam hpe shingran let Gawda Tara Upadi hpe ka lai wa masai,

Dai hpang, 1962 hta Rawtmalan Kongsî Hpyen Asuya wa lung wa ai hpang mung, tara n lang ai hku uphkang nga ai ladat lailen hpe lam amy myu tam let gumlang wa masai. Ma SaLa Hpyen Asuya hkrat sum mat wa ai hpang, 1988 kaw nna, NaWaTa Hpyen Asuya bai mungma- sa pinra hta shara la wa ai hpang,

mungshawa myit ra ai hte maren Ralata Poi ni galaw ya let dai pinra hta hkrang shala lai wa masai. Mi na nga nga ai Gawda Tara hta mahta nna uphkang ai lailadat hpe n ra sharawng ai majaw, mung-shawa ni a mai kaja lam hpe lu galaw ya lu na matu democracy mungdan hpe gawde ga ngu nna myit mada let mungshawa ni a n-gun hpe 1990 ning Ralata Poi a mè mahtai hte madun lai wa masai. Raitim, arawng aya daru magam hta dung nga sai ni gaw dai nachying kaba ai mungshawa n-gun hpe n gawn n sawn rai nna, Munghpawm Myanmar Mungdan a Gawda Tara Upadi langai bai ka lajang ga ngu myit shalen let, NaAHPa Hpyen Asuya ngu shamying let dai mying the Munghpawm Mungdan hpe shaning law law up- hkrang shalai wa sai.

2008 ning Gawda Tara Upadi hpe shagrin ngut ai hpang she, Hpyen Asuya wa arawng aya hpe tat kau nna, mungshawa asuya uphkang ni de angwi apyaw sha shalai dat ya sai nga nna, mungmasa pinra kaw nna yen mat wa masai. Mungshawa a n-gun gaw mungchyingsha ni a lata kaw naw rai nga ai. Raiyang, mungmasa n-gun hta daru magam jumtek ai ni tengsha koi yen mat sai kun ngu dinglun yu yang, shawng na uphkang ladat a mungmasa n-gun hpe Gawda Tara Upadi hta nan ka bang shagrin dat sai ma- jaw re ai hpe asan sha mu lu nga ai. Mungmasa n-gun gaw mungshawa n-gun hta grau ja ai ngu nna shagrin kau dat sai lam re.

Lawnglam 2: Gara N-gun, Hpa Majaw Grau Ja Ra Na?

Teng sha nga yang, Gawda Tara Upadi ngu ai aw mungshawa ni a ngamu ngamai lam magup hpe tara shang hkrang shapraw lu na daru mag- am mahkra hpe ginchyum da ai n-gun daju rai nga ai. Raitim, dai Gawda Tara Upadi hta rawng nga ai lawnglam pukma mahkra gaw mungshawa a akyu ara n-gun hpe n shabyin ai (snr) yawm wa shangun na rai yang, mungmasa a madu rai nga ai mungshawa a n-gun chyawm nna gumlang mai wa ai hpe labau hta lang hte lang mu lu nga ai. Byin ging ai tengman ai shingra tara hte nhtan shai nga ai lam a majaw byin pru wa ai lam ní nga ai rai

Daini Munghpawm Myanmar Mungdan a mungmasa hpe dinglik yu na rai yang, n-gun grau ja ging ai mungshawa a akyu ara hpe shabyin ya ai mungmasa lam yan rai sai kun? Mungmasa pinra hta shang tsap nga ai ni hte asuya tai wa na ni myit da ging a mungmasa n-gun lam rai nga ai. Mungshawa n-gun grau ja ging ai kun (snr) Gawda Tara hta mahta ai mungmasa n-gun she grau ja ging ai kun ngu ai gasan hte mahtai hpe labau hta sharin la hpa lam ni grai nga nga ai hpe asan sha mu lu nga ai. Mungmasa n-gun hpe rau shaja ging ai ngu sawn dat yang, gumshem ai hku uphkang ai asuya woiawn ai mungmasa ladat lailen byin tai wa chye ai lam hpe galoi mung myit dum ging nga ai. Bai nna, mungshawa a n-gun hpe grau shaja ging ai ngu myit sawn na nga yang mung, kaning re ai lam hta kade daram n-gun ja wa hkra gara hku ladat tam ya na ngu ai mung jaw ai hku ang ra nga ai.

Munghpawm Myanmar Mungdan kata, Inglik wa kaw na shanglawt lu ngut ai hpang, Mungdan kata myusha lam yan hku nna amyus lakung langai sha grau kaba wa u ga ngu ai (n ka hpyen dan da ai) masing (burmnanization) kaba ni the shada adip arip rai lai wa sai. Bai nna, makam masham hpung langai sha grau n-gun kaba wa u ga nga nna (n ka hpyen dan da ai) masing (reli-gionization) ni hpe ya du hkra

tim, hkam sha nga nga saga ai. Ndai lam ni gaw, grau jâ ra ai mung- shawa n-gun malai mungmasa n-gun she grau jâ mat ai majaw, dai mungmasa n-gun hku hkan let mungshawa ni hkam sha ra ai tsinyam ni, n tara hkrum ai lam ni rai nga ai. Ya prat dep mung- masa pinra hta kalang bai pati kaba langai ngai a (n ka hpyen dan da ai) mnasing (partization) hta mungshawa a myit ra sharawng ai lam hte kade daram nhtan shai wa na kun ngu ai gaw myit yu npa rai nga ai.

Ginchyum ga nga yang, Mungchyingsha ni a n-gun hpe kade daram shaja ya lu na kun (snr) nungshawa a ngamu ngamai myit dik galu kaba lam hpe gara hku rai nna kade daram dawiau mugun ya lu na kun ngu ai gasan a mahtai hpe lu sawn shachyaw ai shani gaw, mungshawa n-gun grau ja wa lu na ninghtoi rai na re. Tengman ai lam a pyaw la ai nsen ngoi wu wa lu ai ninghtoi rai.

The Kachin Time Volume 1 Issue 8, 2015